

*Трагедія містечка Стара Рафалівка
у роки Великої Вітчизняної війни.*

Це жахлива трагедія рідного містечка Стара Рафалівка , що у нас на Рівненщині.

Я народилась 1924 р. у Старій Рафалівці , і мешкала там до кінця 1943. Те про що розповідаю пережила особисто. Коли почалася війна і у Львові 30 червня 1941 р. проголосили Самостійну Україну, у нас з’явилися пропагандисти ОУН, які агітували молодих хлопців до української армії. Але невдовзі їх заарештували , і на тій самостійності поставили хрест. Взагалі німці наше містечко обминали. Вони у Новій Рафалівці, це за 15 кілометрів від нас , стояли. А в лісах довкола Старої Рафалівки заворушились червоні партизани. Вони часто навідувались у наше містечко. Називали себе партизанами Дяді Петі , а ще петрівцями і попервах дивилися ми на них , як на справжніх героїв. Бандерівців до 1943 р. не бачили. Знали про них , щодесь в Волинській області , але й тільки. Один раз прошла через містечко велика колона бульбівців. Не зупинилися і нікого не зачіпали. Тому червоні партизани були єдиним об’єктом нашої уваги і наших захоплень. Серед тих хто приїжджав до містечка був Гришка Лютий. Пізніше він і лютував най більше. Добрі стосунки з петрівцями закінчилися , щойно вони увійшли в силу. Почалося із того , що партизани Дяді Петі , взялися «вершити суд» над сім’ями хлопці з яких опинилися в Шуцмана. Так розправилися із сім’єю Пасевичів. Старого Пасевича убили одразу. Потім на очах у матері згвалтували старшу дочку Лізу. І всіх постріляли. У стару матір всадили 3 кулі. Але Богові було угодно її врятувати , вона вижила і розповіла , що це вчинив Гришка Лютий. Так вони розправились з сім’єю Яновицької Марії , із сім’єю Паламарчуків. Поряд із цим велися звичайні грабунки. Не дай було що партизанам – життя віддаси. У старого Лазаря – штани кортові забрали. А він : «Не дам , то на смерть мені!». Вистрілив якийсь впритул : «Маєш діду смерть». Коли таке почалося , мусили ми від петрівців гірше , як от бандитів ховатися.

У 1943 прийшли у Стару Рафалівку бандерівці. Багато. Якийсь підрозділ УПА. Псевдо провідника було Вірний. Ми стривожилися , бо хто знав , на що від них сподіватись. Але нікого бачимо не чіпають. Навіть у будинки не заходять. Росташувалися на сто долах , поводяться привітно , мирно. Не те , що грабунків насилля якого про дрібні крадіжки ніде не чути. Наче б ожила від того Стара Рафалівка. А бандерівці з місяць часу організували в ній самооборону (тоді поляки вже на українські села нападали) , відкрили

школу (мовляв війна війною , а діти ростуть і їх треба вчити) , насипали і освятили високій курган – могилу. Як пам'ятник невинно повбиваним. Потім залишили із своїх 16 чоловік залоги тай пішли кудись. Якось удосвіта почулися постріли. Батько крикнув : «тікаймо ховаймося на пасіці !» коли все втишилось, довідались: то Петрівці оточили містечко і повели «бій з бандерівцями». Бандерівців вбили кількох , а містечко наше вони вони , вважали доценту знищили. І людей ні в чому не винних вбили. Такого Стара Рафалівка не знала за все своє існування. А червоні зігнали усіх , хто вцілів і на очі потрапив , розгрібати насипаний бандерівцями курган. Не дозволили навіть лопати взяти , мусили голими руками , хай і кров з – під нігтів , розгрібати , а хоч зубами гризти і жменями розносити , до поки рівне те місце не стало. Потім усіх , хто розгрібав розстріляли. Ось така правда про Стару Рафалівку. Зосталось від містечка село на кілька хат . Після отого жовтня 1943 і бандерівці з кількома у Старій Рафалівці розправились. Теж дико , жорстоко і нещадно. Ходили чутки – з тим хто доповідав про петрівців , а напевно і з тими , у кого хтось був у партизанах. Якось була у селі. Кажу знайомій вчительці : «Чи не пора вже про тутешню трагедію усім розказати?» А вона у відповідь : «Наша районна газета вже розказувала.» Написали , що то бульбівці розправу вчинили. Скільки літ по війні минуло , а ніхто і ніколи про те , що у Старій Рафалівці було скоєно , словом не згадував. А я більше не можу мовчати. Є й і інші живі ще свідки. Підтвердять.

Записано зі слів Ганни Сидорук

2003 рік

Пам'ятний знак воїнам УПА у селі Стара Рафалівка.

